

دارایی ثابت چیست؟ انواع، استهلاک و مدیریت اموال سازمانی

دارایی ثابت بخش مهمی از سرمایه هر سازمان است؛ از ساختمان، ماشین‌آلات و تجهیزات گرفته تا وسایل اداری، خودروها و دارایی‌های نامشهودی مثل حق امتیاز و علائم تجاری. این دارایی‌ها معمولاً برای فروش خریداری نمی‌شوند، بلکه در طول چندین دوره مالی برای تولید، ارائه خدمات یا انجام فعالیت‌های سازمانی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

مدیریت دارایی ثابت فقط به ثبت خرید یک دارایی محدود نیست. سازمان‌ها باید اطلاعات مربوط به بهای تمام‌شده، محل استقرار، مسئول بهره‌بردار، پلاک اموال، نقل و انتقال، تعمیرات، استهلاک، فروش یا اسقاط دارایی را به‌درستی ثبت و کنترل کنند. هرگونه خطا در این اطلاعات می‌تواند روی گزارش‌های مالی، محاسبه استهلاک، ارزش دفتری دارایی و حتی تصمیم‌گیری‌های مدیریتی اثر بگذارد.

در این مقاله بررسی می‌کنیم دارایی ثابت چیست، چه تفاوتی با دارایی جاری دارد، انواع دارایی ثابت کدام‌اند، استهلاک دارایی ثابت چگونه محاسبه می‌شود و نرم‌افزار مدیریت اموال چه نقشی در کنترل دقیق دارایی‌های سازمانی دارد.

دارایی ثابت چیست؟

دارایی ثابت Fixed Asset به دارایی‌هایی گفته می‌شود که در درآمدزایی برای یک بنگاه اقتصادی سهم هستند. ماندگاری این دسته از دارایی‌ها بیش از یک سال یا در حالت دیگر می‌توان گفت که فروش آنها به بیش از یک سال زمان نیاز دارد و عمر نسبتاً طولانی دارند. املاک، تجهیزات، خودروها، ماشین‌آلات، معادن و ذخایر طبیعی از جمله مواردی هستند که از دارایی‌های ثابت به شمار می‌روند.

دارایی‌های ثابت در سیستم حسابداری ماهیت بدهکار دارند. یکی از ویژگی‌های این نوع دارایی فرسودگی و استهلاک به مرور زمان است. به دارایی ثابت، دارایی غیرجاری نیز گفته می‌شود و می‌توان این نوع دارایی را به دو دسته مشهود (ملموس) و نامشهود (ناملموس) تقسیم کرد.

دارایی‌های غیرجاری مشهود اموالی هستند که قابل رویت و لمس کردن باشند. اموالی چون زمین، ساختمان، تأسیسات، تجهیزات، ماشین‌آلات، وسایل نقلیه، ابزارآلات و اقلام سرمایه‌ای در این دسته قرار می‌گیرند. دارایی مشهود می‌تواند منقول یا غیرمنقول باشد. اموال منقول اشیایی هستند که به راحتی و بدون ایجاد خسارت محیطی یا خرابی دارایی می‌توان آنها را جابه‌جا کرد. دارایی غیرمنقول قابل جابه‌جایی نیست.

دارایی غیرجاری ناملموس دارایی‌هایی هستند که ماهیت قابل مشاهده و عینی ندارند و پول هم نیستند اما برای شرکت سرمایه‌هایی ارزشمند هستند. مواردی مثل امتیاز، حق مالکیت، حق اختراع و علایم تجاری از این نوع دارایی محسوب می‌شود.

برای مدیریت دقیق دارایی‌های ثابت، کنترل نقل و انتقال اموال و محاسبه شفاف استهلاک، می‌توانید از [نرم افزار مدیریت اموال](#) چارگون استفاده کنید و فرایند کنترل دارایی‌های سازمان را یکپارچه‌تر انجام دهید. برای بررسی بیشتر بنر زیر را کلیک کنید. ⁴

کلیک کنید

برای دریافت دمو نرم افزار مدیریت اموال

دارایی جاری چیست؟

دارایی جاری به دارایی‌هایی گفته می‌شود که انتظار می‌رود در مدت کوتاه، معمولاً کمتر از یک سال یا در طول یک چرخه عملیاتی، به وجه نقد تبدیل شوند، مصرف شوند یا در فرایند فعالیت روزمره سازمان مورد استفاده قرار بگیرند. این دارایی‌ها نقش مهمی در تأمین نقدینگی و انجام عملیات جاری کسب‌وکار دارند.

به بیان ساده، دارایی جاری همان منابعی است که سازمان می‌تواند در کوتاه‌مدت از آن‌ها برای پرداخت هزینه‌ها، خرید کالا، تسویه بدهی‌ها یا ادامه فعالیت‌های عملیاتی استفاده کند. هرچه میزان دارایی جاری یک سازمان بیشتر و مدیریت آن دقیق‌تر باشد، توان سازمان برای پاسخ‌گویی به تعهدات کوتاه‌مدت بهتر خواهد بود.

تفاوت دارایی جاری و ثابت

در ترازنامه شرکت‌ها دارایی را به دو دسته جاری و ثابت تقسیم می‌کنند و ملاک این تقسیم در عمر مفید آنهاست. دارایی‌های جاری در طی یک سال در شرکت مصرف می‌شوند و یا به وجه نقد تبدیل می‌شوند. به عنوان مثال می‌توان موجودی کالا و اوراق بهادار را برای دارایی جاری نام برد.

دارایی غیرجاری شامل سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت شرکت می‌شود و به راحتی نیز قابل تبدیل شدن به پول نقد نیستند. به عبارت دیگر می‌توان گفت دارایی غیرجاری برای بیش از یک دوره حسابداری در شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد اما دارایی جاری در طی یک دوره به مصرف یا فروش می‌رسد.

انواع دارایی ثابت کدام‌اند؟

دارایی‌های ثابت فقط به ساختمان یا تجهیزات محدود نمی‌شوند و بسته به ماهیت، نحوه استفاده و قابلیت جابه‌جایی، می‌توان آن‌ها را در چند دسته مختلف قرار داد. شناخت انواع دارایی ثابت برای ثبت حسابداری، محاسبه استهلاک، مدیریت اموال و تهیه گزارش‌های مالی اهمیت زیادی دارد؛ چون هر نوع دارایی ممکن است روش نگهداری، ارزش‌گذاری و استهلاک متفاوتی داشته باشد.

به‌طور کلی، دارایی‌های ثابت را می‌توان به سه دسته اصلی تقسیم کرد: **دارایی ثابت مشهود**، **دارایی ثابت نامشهود** و **دارایی ثابت منقول و غیرمنقول**.

دارایی ثابت مشهود

این دارایی‌ها خریداری می‌شوند تا در عملیات اجرایی به درآمدزایی کمک کنند. این نوع از دارایی به قصد فروش خریداری نمی‌شود و معمولاً شامل موارد زیرساختی در تولید یا تجهیزات یک بنگاه اقتصادی می‌شود. دارایی غیرجاری یا ثابت در فرایند تولید محصول به صورت فیزیکی مصرف نمی‌شود و در دوران استفاده تغییری در آن به وجود نمی‌آید.

این نوع از دارایی به سه دسته اصلی تقسیم می‌شود که به اختصار انگلیسی PPE معرفی می‌شوند. این اختصار شامل حروف ابتدایی املاک Property، درختان و گیاهان Plant و تجهیزات Equipment است.

برخی از عمده‌ترین دارایی‌های ثابت مشهود در ادامه آورده شده‌اند.

• تجهیزات و ماشین‌آلات

• زمین و ملک

• وسایل و مبلمان اداری

• منابع طبیعی

دارایی ثابت نامشهود

اصطلاح نامشهود یا ناملموس برای دارایی‌هایی است که وجود فیزیکی و مادی ندارند اما از ارزش معنوی در امور تجاری و اقتصادی بهره‌مند هستند. این دارایی‌ها عبارتند از حق اختراع، امتیازات، سرقتی، حق چاپ و انتشار، علائم تجاری، هزینه تأسیس و امتیازاتی از این دست. بهای پایانی این دارایی‌ها طی عمر مفید خود مستهلک می‌شود. این عمر بیش از 40 سال نمی‌شود.

نمونه‌های دارایی ثابت مشهود عبارت‌اند از:

- زمین
- ساختمان

- ماشین‌آلات
- تجهیزات اداری
- خودرو
- ابزارها و وسایل کار
- اثاثیه و لوازم اداری

دارایی ثابت منقول و غیرمنقول

دارایی ثابت از نظر قابلیت جابه‌جایی نیز به دو دسته منقول و غیرمنقول تقسیم می‌شود. دارایی‌های منقول قابل انتقال و جابه‌جایی هستند، اما دارایی‌های غیرمنقول به محل مشخصی وابسته‌اند و امکان جابه‌جایی فیزیکی آن‌ها وجود ندارد. دارایی‌های ثابت منقول شامل مواردی مثل خودرو، تجهیزات، رایانه، میز، صندلی و ماشین‌آلات قابل جابه‌جایی هستند.

در مقابل، دارایی‌های غیرمنقول شامل زمین، ساختمان، تأسیسات و املاک سازمانی می‌شوند. این دسته‌بندی در مدیریت اموال سازمانی اهمیت زیادی دارد؛ چون نحوه پلاک‌کوبی، نگهداری، نقل و انتقال، بیمه، استهلاک و گزارش‌گیری هر نوع دارایی می‌تواند متفاوت باشد.

استهلاک دارایی ثابت

انواع دارایی‌های ثابت طی عمر مفید خود مستهک می‌شوند. استهلاک دارایی در حسابداری با هدف کاهش مالیات یا دلایل دیگر محاسبه می‌شود. دارایی‌های ثابت از نظر استهلاک‌پذیری سه دسته می‌شوند: استهلاک‌پذیر، استهلاک‌ناپذیر و نقصان‌ناپذیر.

دارایی‌های استهلاک‌ناپذیر: دارایی‌های ثابت مشهود یا ملموس طی عمر مفید خود تحلیل می‌روند یا مستهک می‌شوند. مثل ماشین‌آلات و تجهیزات که در امر تولید قرار دارند.

دارایی‌های استهلاک‌ناپذیر: این دارایی‌ها عمر مفید یا بازه زمانی استهلاک ندارند. زمین یکی از این دارایی‌هاست. زمین به مرور زمان تحلیل نمی‌رود و مستهک نمی‌شود.

دارایی نقصان‌ناپذیر: کاهش ارزش این دارایی‌ها از طریق استخراج یا استفاده است. معمولاً این دارایی‌ها تبدیل به مواد اولیه یا کالا می‌شوند. معادن، جنگل‌ها، منابع و ذخایر طبیعی از این دست دارایی‌ها هستند.

روش‌های محاسبه استهلاک دارایی ثابت

روش‌های مختلفی برای محاسبه استهلاک وجود دارد. در اینجا پرکاربرترین روش‌های محاسبه که مناسب شرکت‌ها و کارگاه‌ها هستند آورده شده است.

روش خط مستقیم

فرمول محاسبه استهلاک به صورت زیر است.

هزینه استهلاک سالانه = (بهای تمام‌شده دارایی - ارزش اسقاط) ÷ عمر مفید

در این روش ارزش دارایی در تمام طول عمر مفید یک دارایی ثابت است.

روش مانده نزولی مضاعف

ارزش دفتری دارایی ثابت در درصدی ثابت ضرب می‌شود که این درصد دو برابر نرخ استهلاک روش خط مستقیم است. فرمول محاسبه استهلاک در این روش به شکل زیر خواهد بود.

نرخ استهلاک = تعداد کل محصول تولیدشده ÷ (ارزش اسقاط دارایی - بهای تمام شده)

دارایی

پس از به دست آمدن نرخ استهلاک باید هزینه استهلاک به دست بیاید. فرمول محاسبه هزینه استهلاک به صورت زیر است.

هزینه استهلاک هر دوره = نرخ استهلاک × محصول تولیدشده همان دوره

روش میزان تولید

زمانی استفاده می‌شود که میزان بهره‌وری محصول در طول عمر مفید، بر اساس مقدار محصول تولیدشده قابل ارزیابی باشد. در این روش استهلاک به میزان تولید بستگی دارد و باید بتوانیم میزان دقیق تولید را محاسبه کنیم. فرمول استهلاک هر واحد محصول و استهلاک سالیانه در این روش به صورت زیر است.

استهلاک یک واحد محصول = تعداد برآوردشده تولید محصول طی عمر مفید ÷
(ارزش اسقاط - بهای تمام شده خرید)

هزینه استهلاک سالیانه = استهلاک یک واحد محصول × تعداد محصول تولیدشده در سال

روش ساعت کارکرد

فرمول این روش در ادامه آورده می‌شود.

استهلاک دارایی به روش ساعت کارکرد = استهلاک یک ساعت کارکرد × تعداد

کارکرد دارایی در سال

نقش نرم افزار مدیریت اموال در کنترل دارایی ثابت

مدیریت دارایی ثابت در سازمانها فقط به ثبت خرید دارایی محدود نمی شود. هر دارایی از زمان ورود به سازمان تا زمان استفاده، جابه جایی، تعمیر، استهلاک، فروش یا اسقاط، اطلاعات مالی و عملیاتی مختلفی دارد که باید به درستی ثبت و قابل پیگیری باشد. اگر این اطلاعات به صورت دستی یا پراکنده مدیریت شوند، احتمال خطا در گزارش های مالی، محاسبه استهلاک، کنترل اموال و حسابرسی افزایش پیدا می کند.

نرم افزار مدیریت اموال به سازمانها کمک می کند اطلاعات مربوط به دارایی های ثابت را به صورت متمرکز ثبت، نگهداری و کنترل کنند. با استفاده از این نرم افزار، سازمان می تواند مشخصات هر دارایی، محل استقرار، مسئول بهره بردار، وضعیت فعلی، ارزش دفتری، سوابق نقل و انتقال، تعمیرات و استهلاک را در یک سیستم یکپارچه مدیریت کند.

سخن پایانی

اموال و دارایی های ثابت یا غیرجاری یک واحد اقتصادی در تعیین میزان بهره وری و تولید، سرمایه گذاری و امور مالیاتی و حسابداری آن تأثیرگذار است. اهمیت این دارایی به قدری است که می توان بر ارزش کلی آن نیز اثرگذار باشد. به همین دلیل هر کسب و کاری باید دارایی های خود را به درستی شناسایی و طبقه بندی کند. با افزایش دارایی فرایندهای مربوط به حسابداری آنها افزایش یافته و پیچیده تر می شود، به همین

دلیل لزوم استفاده از نرم افزارهای تخصصی مدیریت اموال که پاسخگوی نیازهای مختلف حسابداری و مالیاتی باشند مطرح می شود.

چارگون